Kaina 10 Pf.

DARBAS

Nr. 26 (1188) Vilnius, 1943 m. birželio 26 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*

Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jezuitų g-vė Nr. 3
Telef. per Vilniaus kariškį: Vyr. redaktoriaus — 22. Redakcijos ir administracijos — 24. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags- und Druckerei G. m. b. H., Wilna, St. Annenstr. 3, Ruf 15-66.

BIRŽELIO 22 D. MINĖJIMAS LIETUVOJE

KAUNAS NL. Birželio 22 d. visoje Lietuvoje buvo minimos išsivadavimo iš bolševikų sukakturvės. Kartu buvo reiškiama padėka vokiečių tautos vadui ir bolševikus iš Lietuvos išvijusiai vokiečių kariuomenei. Visur buvo iškeltas lietuvių ir vokiečių tautinės vėliavos, suorganizuoti vieši minėjimai ir žuvusiųjų, sužeistųjų ir žuvusiųjų šeimų pagerbimas.

Didžiausios iškilmės įvyko prie Karo Muziejaus Kaune. Prie Nežinomojo Kareivio kapo buvo padėti vainikai griežiant lietuvių tautos himną. Paskum į aukštuosius pareigūnius, vokiečių kariuomenės ir lietuvių savisaugos dalinius ir susirinkusią minią žmonių pasakė kalbą generalinis komisaras Dr. von Renteinas. Lietuvos saugumo srities komendanto atstovas pulkininkas Baueris ir Pirmojo Generalinio Tarėjo vardu generalinis tarėjas Germanas. Generalinis Komisaras savo kalboje pažymėjo, kad Fiureriui Adolfui Hitleriui įsakius, vokiečių karių, sąjungininkų ir beveik visų rinktinių Europos žmonių narsumo dėka bolševizmas buvo nustumtas kelis šimtus kilometrų ir rytus ir tuo pačiu nuo Europos nukreiptas baisusis likimas. Daug milijonų žmonių, nekaltų moterų, vyrų ir vaikų, kurie dar šiandien yra gyvi, būtų iškerstti, o likusiųjų likimas būtų buvęs dar baisesnis. Tik tuo būdu, kad kiekvienas be jokių salygų įstos į kovojančio fronto ar dirbančios tėvynės eilės, mes galėsim umalšinti sužeistųjų skausmus ir užbaigti jų darbą iki pergalės. Tas šaukimas įsijungti į kovojančiųjų ir dirbančiųjų frontą, kaip pabrėžė Gen. Komisaras, yra ypatingai kreipiamas į lietuvių tautą, kuriai dėl jos geografinės padėties ypačiai gresia bolševizmo pavojus. Savo kalbą Gen. Komisaras baigė padėka tiems darbininkams, ūkininkams ir visiems kitiems, kurie tinkamai atliko savo pareigas ne žodžiais, bet darbu. Pulkininkas Baueris pabrėžė, kad kovoje su Rytų slibinu susivienijusios tautos dar tvirčiau siekia galutinės pergalės. Su pasitenkinimu galima konstatuoti, kad žymūs, iš dalies perdėm lietuviški junginiai jau vykdo savo pareigas fronto srityje. Su dėkingumu vokiečių kariuomenė priėmė tuos lietuvius, kurie už Tėvynę krito didvyrių mirtimi. Gen. tarėjas Germanas pastebėjo, kad lietuvių tauta karo laikbė kaip išgelbėjimo. Ir jo laukė visi. Kada prie Lietuvos sienų suskambėjo pirmieji šūviai, visa lietuvių tauta vokiečių karius sutiko kaip išlaisvintojus. Lietuvių tauta nepasiliko pasyvi. Be sėkmingos partizaninės veiklos, buvo tučtuojau suorganizuota administracija, atstatytas susisiekimas ir gyvenimas vėl įėjo į normalias vėžes. Lietuvių tauta audėjo ir kraujo aukų — tūkstančiai partizanų, kareivių ir civilių dėl bolševikų neteko savo gyvybių. Po kalbų gen. komisaras Dr. von Renteinas iškilmingą minėjimo aktą baigė pasveikindamas Fiurerį ir krašto išvaduotojus.

Pasibaigus iškilmėms, gen. komisaras von Renteinas ir pulk. Baueris, o vėliau ir gen. tarėjas Germanas aplankė ligoninėse gulinčius sužeistuosius vokiečių ir lietuvių karius. Minėjimo iškilmės Kaune buvo baigtos Miesto Teatre operą „Lohengrin", pastatyta sužeistiesiems kariams ir kviestiesiems svečiams.

Vilniuje svarbiausios iškilmės įvyko Katedros aikštėje. Čia apie istorine šios dienos reikšmę pritaikytas kalbas pasakė apygardos komisaras Hingsas ir Vilniaus burmistras Dabulevičius. Po kalbų orkestras sugriežė lietuvių tautos himną ir tautinių dainų. Vilniaus iškilmėms prie vietinės komendantūros Vilniaus lauko komendantas su karininkų korpu ir garbės svečiais žiūrėjo kariuomenės ir krašto dalinių parado. Paskum sužeistieji kariai buvo apygardos komisaro pakviesti pietų į karininkų klubą. Po pietų sužeistieji buvo lankomi Ligoninėse. Vakare teatre buvo pastatyta opera „Rigoletto".

Birželio 22 d. minėjimo iškilmės Vilniuje, Katedros aikštėje. Foto M.Truso.

Gyva aviacijos veikla

Rytų fronte savaitė prnėjo ramiai.

Lengvosios vokiečių laivyno pajėgos naktį į birželio 20 d. šaudė į Jelsko miestą ir uostą prie Azovo jūros.

Karo aviacija vėl puolė ginklų įmones prieše užfrontėje. Kaspijos jūroje buvo bombonis padegti du dideli prekybos laivai.

Karo aviacija nakties metu į birželio 18 d. puolė prieše laivų telkinius prie Astrachanės ir ginklų fabrikus prie Volgos žemupio. Buvo nuskandinti keturi bendros 11.000 brt. talpos prekiniai laivai, o viesas vidutinio dydžio prekybos laivas buvo sužalotas. Buvo daug išgriauta įmonėse, į kurias pataikė bombos. Per mišraus sovietų bombonešių junginio puolimą, nukreiptą prieš vokiečių papildymų vilkstinę Juodojoje jūroje, karo laivynas ir karo aviacija numušė penkis prieše lėktuvus.

Vokiečių, italų, bulgarų ir kroatų kariuomenė per šittias savaites trukusias kovas Juodkalnijos kalnuose apsupo ir sunaikino stiprias gaujas.

Krašto kalnuotumas, nepalankios oro sąlygos ir staigūs tų gaujų priešinimasis pareikalavo iš panaudotų junginių didelio kovingumo ir kietų fizinėmis.

Karo aviacijos, kuri nenuilstamai dalyvavo kovose, žymiai prisidėjo prie tų veiksmų pasekmės.

Kruzinai smukinėjęs gaujų nuostolai labai didelė. Iš tų buvo atimta daug ginklų, vaišavimo priemonių ir maisto produktų.

Prie Altkerjos kranto naktį į birželio 20 d. karo aviacija taip smarkiai sužalojo prieše vilkstinės torpedinį ir aštuonis didelius prekinius laivus, kad manoma, jog keli laivai buvo smaukiami. Visi lėktuvai sugrįžo. Tą naktį buvo numesta sunkiųjų bombų į Rizertos uostą.

Karo aviacija prie Pantelerijos ir vidutinio dydžio prekybos laivą ir per ginkluotą žvalgybą šiaurinėje Atlanto dalyje į vieną prekinį laivą numetė sunkiųjų bombų. Abu laivai buvo taip smarkiai sužaloti, jog tikrai manoma, kad jie yra sunaikinti.

Britų bombonešiai naktį į birželio 19 d. puolė vakarinę Vokietijos sritį ir, numesdami bombų į gyvenamuosius kvartalus, ypatingai Kelne, padarė nuostolių gyventojams ir pastatams. Bombos pataikė į ketturiolinės ir tris bažnyčias. Tuo pat metu paskiri prieše bombonešiai skraidė viršum šiaurės Vokietijos. Bombų čia nebuvo numesta. Naktinėi naikintuvai ir prieštėlktuvinė karo aviacijos artilerija sunaikino 14 bombonešių. Viršum okupuotų Vakarų sričių vakar be nuostolių sau buvo numušti dar keturi prieše lėktuvai.

Prieše aviacijai birželio 18 d. puolant kai kurias vietoves okupuotose Vakarų srityse, gyventojų tarpe padaryta didelių nuostolių, ypač Bordeaux miesto. Oro kautynėse ir dėl prieštėlktuvinės gynybos veiksmo buvo numušta 17 prieše lėktuvų, daugiausia daugiamotorių.

Birželio 22 d. ir naktį į 22 d. britų ir amerikiečių aviacijos pajėgos keletą kartų smarkiai puolė miestus vakarų Vokietijoje ir užimtose vakarų srityse.

Didelių sunaikinimų padaryta ypatingai Oberhauseno ir Mühlheimo-Ruhro miestų gyvenamuosiuose kvartaluose. Gyventojai patyrė didesnių nuostolių.

Birželio 22 d. popiet stiprus britų bombonešių ir torpedinių lėktuvų junginys jūros srityje ties Scheveningen nesėkmingai puolė vieną vokiečių vilkstinę. Sargybiniai laivai ir prekinių laivų prieštėlktuvinė artilerija numušė 7 iš puolusiųjų lėktuvus. Vilkstinės savo paskirties uostą pasiekė pilnos sudėties.

Pagal ligšiolinius pranešimus iš viso per birželio 22 dienos ir nakties puolimus vėl numušti 92 prieše lėktuvai, tu tarpe maždaug 75 keturmotorinėi bombonešiai. Žuvo trys savi naikintuvai.

Naktį į birželio 23 d. vokiečių karos lėktuvai bombomis paskirus objektus Londono srityje.

Vokiečių karos lėktuvų junginys naktį į birželio 18 d. puolė Porstmouto karo uostą. Jį kurį buvo numesta sunkiųjų bombų. Kiti lėktuvai bombardavo atskirus taikinius Anglijos pietryčiuose.

Aviacijos prieštėlktuvinė artilerija pranešė apie 10.000-jo lėktuvo numušimą nuo karo pradžios.

PATVIRTINTA TARYBA

Generalinis Komisaras Kaune p. Dr. von Renteinas birželio 10 d. patvirtino konferencijos balandžio 5 d. Kaune įkirinktą ir Pirmojo Generalinio Tarėjo pristatytą taryba prie Pirmojo Generalinio Tarėjo šioje sudėtyje:

1. MYKOLAS BIRŽIŠKA, 65 metų amž., gyv. Vilniuje, Vilniaus Universiteto profesorius - rektorius;
2. KAROLIS DABULEVIČIUS, 40 m. amž., gyv. Vilniuje, ats. gen. lt. pulkininkas, Vilniaus miesto burmistras;
3. ANTANAS JUKNEVIČIUS, 59 m. amž., gyv. Vilniuje, advokatas;
4. DOMAS KRIVICKAS, 38 m. amž., gyv. Vilniuje, Vilniaus Universiteto profesorius - prorektorius;
5. VLADAS NAGIUS, 61 m. amž., gyv. Kaune, ats. brig. generolas, V. D. Karo Muziejaus viršininkas;
6. ADOLFAS BIRONTAS, 57 m. amž., gyv. Kaune, ats. pulkininkas, namų savininkas;
7. KAZYS NAVAKAS, 50 m. amž., gyv. Panevėžyje, ats. brig. generolas, malūno direktorius;
8. ALFONSAS PIMPĖ, 45 m. amž., gyv. Kėdainių apskr., ūkininkas;
9. JONAS STEPONAVIČIUS, 60 m. amž., gyv. Zarasuose, gimnazijos mokytojas;
10. ANTANAS BRIČKUS, 37 m. amž., gyv. Kretingoje, ūkininkas — savivaldybininkas;
11. JURGIS ELISONAS, 50 m. amž., gyv. Panevėžyje, docentas. Panevėžio muziejaus viršininkas;
12. VINCAS VAIČIULIS, 50 m. amž., gyv. Jeme, Alytaus apskr., teologijos magistras — klebonas.

Pasiruošimas Rytuose

BERLIN, NL. ONB karinis korrespondentas nurodo, kad padėtis Rytų fronte jau keturi mėnesiai nėra pasikeitusi ir kad tuo reliatyviu rezumiu vokiečiai esą labai pasinaudoję. Paskirosa divizijoms duoti naujį ginklai. Pačiuotas taip pat ir pačių divizijų skaidius. Motorizacija pasiekusi tokį didelį laipsnį, kad esą galims kalbėti apie frontą ant ratų. Priešas be abejonės, taip pat ruošiasi. Tie pasiruošimai esą žinomi, ir kiek jie pasirelės ofenzyviniais veiksmais, paaiškėšią ateityje. Panaši padėtis esanti ir Vakarų Europos bei Italijos pajūriuose, kur ruošiamasi atremti invaziją.

VADO REIKŠMĖ KARE

Taikos metu visiniinkę jtaka vaidinlama turi neabejotiną moralinę reikšmę ir nuo tos itakos priklauso moralinis viso dalinio stoviis. Nuo vado moksliniu aukštiu, nuo jo kato ir mokėjimo įgyti autoriteta, priklauso valdinių samoniną draumė, tvarkinimas, sažiningumas bei susigyvenimas tarp savęs. Itakoj valdiniams negalima leisti per ilgą laiką ir be kruopštaus darbo, kuris reikalauja daug kantrybes bei nuolatinė valdinių charakterio studijavimo.

Karo metu vado jtaka dar labiau padidėja. Bet drauge jai atsirasda ir didesnės kliūtys dėl taiko sėkmės ir sąlygų, turinčių įsimanę reikšmės] valdinių aukštėjimą. Bet tas kliūtis padėda nugalėti kiti faktoriai, sakomieji, bendras pavojus ir sumanus vado vadovavimas bei greita ir sveika jo orientacija. Taikos metu — laikas, o karo metu — įvairis suriši su bendru pavojumi įvykiai padeda vadui įgyti savo valdinių tarpe itakos. Vado sumanumas padėda išnaudoti kiekvieną karo įvykį, kuris turi auklėjančios reikšmės valdiniams. Sumanus vadovavimas, asmeninis narsumas, sugebėjimas išnaudoti padėtį ir sąlygas, vykstančias karo veiksmus, iniciatyva ir rūpinimasis savo valdinių būkle, ir yra tie faktoriai, kurie padeda vadui įsigyti autoriteta bei jtaka savo valdiniams.

Mes neturime užmiršti, kad taikos metu tarp valdinių ir vadų yra tam tikras tarpas, kurį įneša skirtumas valdinių ir vadų gyvenimas. Tas tarpas dažnai slepia kai kuriuos vado trūkumus ir ydas, gi karo metu tas tarpas dingsta, nes vado ir valdinys dažniausiai bendrai gyvena. Taigi sameninis vado pavyzdys turi neabejotinos reikšmės valdinių moralei, kuri tampriai yra surišta su kitomis karių savybėmis. Karo metu vado gyvenimas kiekvienam valdiniui žinomas ir matomas. Nuo vado gyvenimo priklausys valdinių gyvenimas, nes dažnai valdiniai nejučiomis seka savo vado pavyzdžiu. Bėna, kad vadui visiškai neateina] galva tol] minty, kad jo žodžiai ar jo elgesys arba demoralinuoja valdinius, arba juose ugdo geras savybes. Bet taip yra. Vadas pagal savo paskirtį savaime turi valdinių tarpe tam tikro laipsnio autoritetą ir valdinial jo veiksmus arba elgesį perima ir stengiasi vadu pasekti. Taigi, jeigu tie veiksmai arba elgesys yra teigiami, tai jie turi tokią pat itaką ir valdinių moralei, ir atvirkščiai. Vadas niekuomet neturi užmiršti, kad jis priešais savo tautą ir kraštą yra atsakingas už savo valdinių ne tik gyvybę, bet ir už gerą jų vardą bei stiprią moralę. Vadui niekuomet neturi trūkti atsakingumo jausmo ir tas jausmas turi nuolat jį lydėti ir būti jo kelrodžiu visuose veiksmuose bei elgesyje.

Ypatingos moralinės jtobos reikalauja valdinys, kai jis yra už savo kraštio ribų. Savo krašto jo išsilokimas, nedėra elgesį varto tautiečiai. Kai kodėto arba veiksmu prieišinasi prieš neišnykamą kario elgesį. Išėjus iš savo krašto ribų, tie vartiai nukrinta ir kiekvienas karys savo veiksmuose jaučiasi laisvesnis. Todėl ir jo veiksmai būna visiškai kitokie, negu savo krašte. Šiuo atveju gali padėti tik sameninis vado pavyzdys. Savo pavyzdžiu vadas valdinių elgesį žabo ja ir jo pavyzdys duoda vadui moraliną, teisę reikalauti iš valdinių pavyzdinio elgesio. Vado, kurio elgesys nėra teigiamas, valdinių moralę veikia neigiamai. Jeigu valdinių elgesys nevisai sutampa su doro ir sąžiningo elgesiu, tai kaltas tik vadas, kuris nesugebėjo savęs suvaryti. Savaime suprantama, kad karas savotiškai veikia žmogaus moralę ir dažnai privertia žmogų pasielgti ne taip, kaip turėtų pasielgti dėsnė ir teisingos ašgus. Bet tai žinodamas, vadas, kaip savo valdinių auklėtojas, turi visusnomi savo žodžius ir veiksmus prieš juos lyvkdami, geral apsaugotai bei apsvarstyti. Jis yra atsakingas už savo valdinius prieš visą tautą ir, grįžus su savo dalinių į kraštą, turės duoti tautai ne tik savo veiksmų, bet ir savo valdinių veiksmų ataskaitą.

M. S.

Stulinas: — Iš to gabaliėlio gaminsi ne pitas, o paskui burbulus pūsim Europai! ekis.

GUDŲ IR LIETUVAI

Smagu ir mieia toitmoje šaiyje rasti žmogų, kraiųjų ir kūnu tavo tautai prikiausantį. Tokie dėiaugmo patyriau aš pavasarį lankydamasis seame Mogilevo mieste. Prie katalikų katedros sutikau būrelį žmonių. Jų veidai ir akys aiškiai rodė, kad jie priklauso lietuvių tautai, nors jų apsirengimas buvo bolševiškiai — rusiškai vargingas.

Iaškalbame. Tai tikrai lietuviai, kitę nuo Ūmergės. Dabar gyvena 25 km nuo Mogilevo Sofiisko km. Gomello eps., Causų rajone, pst. Suchary.

ŠTAI KOKIA JŲ ISTORIJA

Iš... m. iš Ūmergės apskrities] kraštą atvyko 30 lietuvių šeimų laimės ieškoti. Jie nusipirko Bartosovo dvarą Sofiisk su judomuoju ir nejudomuoju turtu. Pats ponas savo buv. dvarą paliko ir su laiodes lėvyksa. Dvare šeimonės žemės buvo nedaug — daugiausia miškas. Dirbamos šemė teužteko darželams. Bet bendrai žemės kiekviena šeima gavo po penkiašis ha. Iš... 16 ha. Bet jau tokie nepasitenkinimai buvo laikomi. Lietuviai uoliai grėbėsi darbo — kirfo, degino miškę. Gialama lietuviškasa ūkiškasa ūkis davo iašikirsti kiek tik jie norėdavo medžių.

Greitai susilaukė savo darbštumo vaisių — lietuvių kolonistų „uiyčia" (taip ir dabar ši lietuvisi savo kaimą vadina) garsėjo visoje plačioje apylinkėje. Iš kitų kaimų šia kaimas iašikyrė savo gražiaia dideliais dvarais. Bitynsia Caro laikais gyventi buvę geraf, tik viena beda — nebuvę šiame kaime lietuviškos mokyklos.

Lietuvių šeimos buvusios gausios — kaimas labai augęs Pyz. Lapienių atvykus viena šeima, o paskui pasidarė net penki kiemai. Sandėen šiame kaime turėta bitė bent 70 Netuviškų šeimu bet tėra tik per 50. Kur kitoe? Iėtremtos...

Taigi, kada Rustjoje valdžia užgrobė komunistai, tai kėlęs, dėg, rado šalininkų ir tolimam Sofiisko kaime. Iš pradžių iš daugiau turinčiųjų buvo atimtė šemė ir atiduota mažiau turinčiiems. Vėliau, kada Stalinas pradėjo realizuoti savo balšiašią „didžiąją idėją" — kolchozų kūrima, vadinami „biedniokai" — Sofiisko kaime Konėčinų 4 kiemai (tie „biedniejęi" turėjo po 15 — 16 ha). Levickasi ir 2 Palekai sudarė kolchozą. Tiesa, jie gavo kur kas daugiau žemės, bet jau jos apdirbti visai patys neįstengė. Ir pamažėlio ir pamažėlio (kurdami kolchozą manė komisarais būti, o ūia valdžia ir iš jų pradėjo duokėes reikalauti) Ką jie darė? Už kibo ir kitiems brolius lietuvius, kurie gyveno atskirai. Vėpė pasižymėjo Konėčinai su „starčina" Levicku. Jie be jokio galėsčio, neišskaitydami su priemonėmis, pradėjo visus varyti į kolchozą. Daugelis ūkininkų spyrėsi, verkė kruvinomis ašaromis.

Nieko nepadėjo — turėjo sueiti. Bet minėti iašiprmaiai ir toliau nenurimo, jie rado, kad buve vadinamieji „kulokai" — darbštesni ir sažiningesni ūkininkai, nėra verti būti kolchozininkais — reikia juos pašalinti. Keturi Konėčinai, Antanas Skardžius, Palekai ir dar visuna antras sudėję aktyvistų kolektyvą ir pradėjo savo blaurų darbą kadaise „žydinčiame ir laimingame lietuvių Sofiisko kaime. Minėti asmenę vykdė tuos darbus, kurie — visa lietuvių tauta iki dėdiausio paslaiėsiąmo baurėjosi ir baurėjosi. (1930 m.) prėdėjo Sofiisko lietuvius — veižė Sibirą. Ir taip vieną naktį atsažiavę sušėmė Pranciškų Česnavičių ir drauge su žmona ir 5 mažais vaikais ukrėvė veižimai ir iš veižė. Po paties likimo sulaukė Vincas Skardžius su šeima. Senėlį tėvą palikę. Jį vargšas ligai slankiojo po kolchozą, kaip benamis šunelis ir numirė. Toliau, komunistas Konėčinukas net savo dėdę Petrą Konėčiną, kurį turėjo per 30 ha žemės, taip pat išvežė.

Juozas Girnius drauge su visa šeima buvo išgabentas už Uralo. Neįinia kurinio būdu jam po kėlė jako pavyko bolševikinės katorgos pabėgti ir nakties metu, pasigriebus mažučius, kurie buvo likę Sofiiske, paspruki į Leningradą.

Vincas Skardžius Sofiiske Solovjose. Kiek Sofiisko kaimo lietuvių žiną, Vincas Skardžius Lietuvoje turėjęs ginimų Vyžuonų par. Varkupių (7) km. Taip pat Petras Konėčinas. Juozapas Girnius.

1932 m. tie patys „aktyvistai" išvežė: 1) Aleksandrą Nedvecką (vėna). Palko žmoną su penkiais mažais vaikais. 2) Kazimierą Kaziminėlį. Vėnęi. Paliko motiną, žmoną ir 4 mažas mergaites 3) Antaną Girnių. Paliko žmoną ir keturius vaikus. Visos šeimos dar gyvos ir mokinės krūties. 4) Mykolą Juodį. Paliko sėną, 96 metų tėvą, 80 metų motiną ir žmoną su mažais vaikais — nėra duomėnų, ar jie gyvi. Iš kitos 5, 3 m. ir vienas 6 mėnesiu. Senėlis tėvas sunkiai galėjo pakeiti nepelnytą dėlį. Bėdoje, atsiėsės po kryžiumi, verkė, verkė ir numirė. Pati Ona Jonaitė (Grikelčiukė), viską kolchozne nėlikusi, pasėlėmė kaėlę ir valkų apsupta išėjo i Suchary miestėlį. Tarnavo ir kaip (manydama — vertė). Vėliau, iš to paties jau bolševikų „laimingų" padaryto Sofiisko, ateidavę pas ją lietuviai kolchozininkai, ir marškinių prašydavę. Jau buvo marškinių netėkę.

Iėvėtima organizavę tie patys Konėčinai: Petras, Jono s., Mykolas Dominėnas s., Antanas Skardžius. Jis iėg kokios piktostės išvažiavo slaniėojo po žėimą.

Vėliau išvėė: 1) Mykolą Popruną. Paliko žmona ir vaikai. 2) Juozą Gaveną. Liko žmona su keturiais mažais vaikais. 3) Grakauską. Liko žmona ir penkiais mažaisiais. 4) Kundrotą. Paliko žmona su keturiais mažyčiais. Jie buvo išvėti i Mongolėją.

Iš šėsi mė vėnas negrižo. Vėnas rusas, nuostabiu būdu grįžęs iš ištrėmimo, pasakojęs, jog kas buves nuteistas 10 metų, tie buvę siųsti žaudyti: maž. bolševikų teigimu, tai buvę nepatėisomi agitatoriai prieš bolševikinę tvarką.

Juodis, bėne 1937 m., rašęs iė Pol. Brėtų, kad dėbąs miėke. Dėl nuolatinių tame krašte siaučiančių miglų ėjęs jam bovo epsilpusios.

Tiėse, Grakauska ir Kundrotą su žeimomis iš Lietuvos buvo parkvietėsna, Kundrotienė brolis komunistas, esąs Maskvoje. Mat, ją jėems rašęs, kad Sofiiskas pats pavyzdingiausias kolchozas. Po „kulokų" paliko tuėėlių, gražių namų. Atvykus galėsią laimingai gyventi. Atvykęs. Tuo metu (1932 m.) Sofiisko kolchozo „starčina" buves kažėoks komunistas. Jis sakėsi iš Lietuvos i SSSR pabėgęs moterimi persirengęs. Viename kolchozininkų susirinkime minėtas komunistas visa gerėle atakęs, kėėose nepakenčiamose sąlygose žmonės Lietuvoje gyvenę. Kos žiaurus ir baisus ten esąs teroras (!). Tada Grakauskas atsėėlęs: „Galėėlės tame Lietuvon, aš nuogas ten eėsiu. Ten paskutinis biedniokas geriau gyvena." Užteko. Naktį NKVD jau tuos neėaimingusius gabeno žėn, ši kėlė. Iš kol negrįžo Paliko žmonos ir vaikai.

Bolševikų laikais Sofiiske veikė (porą metų) lietuviškoji mokyklė. Mokytojo darbą dirbo Antanas Ruzgus. Vėliau šią mokyklą uždėrė. *)

Sofiisko kolchozininkai lietuviai jau buvo prie bolševikų vieši nuskurdę, net duonos neturėjo. Eėdavo pirktia net už 25 km duonos] Mogilevą. Mat, iėi pavasrio jau spėjęs ėsėėti žmėnės. Taigi.

Sie metai irgi dar buvę sunkūs, bet visa viltį dėdą] būsimą derlių.

BOLŠEVIKIAI LIETUVON

Kai kurie Sofiisko kolchozo lietuviai mėgino prašyti bolševikų valdžios, kad ėleistų Lietuvon ir taip. 1940 m. balandžio mėn. Ona Juodienė nuėjo i Causy NKVD prašyti leidimo išvažiuoti Lietuvon. NK VD vėrsininkas] ją reikėmingai pažvelgęs ir pasakęs, kad greitai galėsiėntį su sovietinių pasų tės Lietuvon. Jis greitai Lietuvą užimsią.

Lietuvą užėmę bolševikai] tės siuntę partinius žmones. Iš Sofiisko lietuvių kėlė komunistai Petras, Mykolas, Jonas Konėčinai. Tuoj ieėė Lietuvon. Jie iš pradžių gyvėnę Vilniuje. Vėliau Kaune. Sofiiskėciai yrę jėitikinę, kad ir Lietuvoje jie vertėsi savo blaurų amatų — vedę žmones, Greičiausiai buo dirbę NKVD. Iš jų Mykolas Konėčinas, šiem karui prasidėjus, išsigandęs buvo užbėgęs] Sofiiską žmonę ir vaikų ieėėrti. Bet neradęs jėė Lietuvos]uos traukinių buvo iėsiuntęs), sprukęs pas „tėvą Stalina".

Vincas Palekas buves bolševikų meėiu Kaune, bene, politruku. Antanas Skardžius, kiek žmonės žėna, dirbęs Lietuvoje NKVD kancėlėrioje.

„KAI DIEVĄ UŽMIRŠO, TAI IR KALBĄ UŽMIRŠO."

Basėkalbėėsnas su Sofiisko lietuviais gėrėjausi, kad jė, tiek metų buvę tarp svetimųjų, neįstėmėję savo kalbos. Net mažyčius gražiai lietuviškai žėukėti ėėmėję.

Tėi, ėėsėkėsi, tėiskės ukmergiėtis lietuvis, pasakė: „Kas Dievą pas mus kalme užmiršo, tas ir kalbą užmiršo". Šventą tiesą jės pasakė. Kai kalmo kėlę lietuvėkėi komunistai tik tiek gimtąją kalbą naudojo, kiek jė buvo reikalinga jų nėėsėinga propagandai.

Daugėlis lietuvių moterų ir dabar bėėrėa ėėėėrėa. Iš senų, dar prieškarinių lietuviškų maldaknygių. Vaikus pirmąjai išpažėinėai rėgi kiek senoviška kalba prirengė. Tėi ėėsėkėė dėėr jau parėpinta jėėmė naujoviėkų katėkizmų. Labai jė norėtų gauti ir lietuviėkų kalbamokėsių

Visa vyresnioji karta norėtų grįžti Lietuvon ir drauge su visais kitais broliais lietuviais bendru likėmu dalytis.

Urn.

*) Praėjusia žėema 1942/3 m. Sofiiske vėrė rusų kalba mokykla.

MESBDME

Kaėkas paskiėdėja gandus, kad batalionas netrukus grįš] Vilnių. Bet kur tai tas gali tu tikėti, kad tokia laimė nuėsėpėotų.

— Vyrai, netikėkėt, tai tik žėabėsų palėėsta „antis", kurios neverta žėėdėti, nes vis tėė iš jos kėpėnės nėkėpsi, — bando savo samprotavimus išvėdėėti, rimtai nusitėėkęs, tėrėtą sriuba kėtlė „irkluodamas", mėėno kapėtonas vėėkės.

Bet iš tėesų, po kėlių dėnų batalėono vyrai jau sėdi traukinėje, ant kurio užrašyta L. — V i l n i u s.

— Na, kaė Gal. pone vėrėau, gatėėm kaėp ant kėėcėt? — bando erzinti ėaą „netikintį Tomą", kuris net ir dabar dar netėkė, kad važiuojame] Vilnių.

Stėlės vėėas eėėlonas suėžia šimtais dainos garsų, kurie supasi šėėėtuose ir, pažėėdę juose, nubanguoja plėėėėsėėlės tėvėėkės laukais, nėėdangėėsėėlės ėėėė

Banditų medžioklė GUDIJOS PLOTUOSE

Vytis DAVIDONIS

Tai buvo dar šių metų sausio mėnesi. Keletą dienų palėsėjęs, mūsų batalionas vėl gavo uždavinį sunaikinti keleta didesniu ir geral įtvirtintų priešo stovyklų, kurios buvo gudiesi priešpaviršiuje dideliuose miškuose. Praėjusiai metui ir nepaisant, kad buvo net 30 laipsnių šalčio, batalionas nuėjusiamo pietų kryptimi. Prieš išvykstant buvome vadas pabėgė, kad turėsime nugalėti net kelias dideles banditų stovyklas, kurių viena ...ėsama net automatinėsis ginklais ir netrankomis.

Mūsų kuopa vyko priekinėje ir žvinėje saugose. Kelio žymių nėkur nebuvo — tiesu lygiai nedengta storu sniego sluoksniu. Tai smarkiai sunkino žygį ir orientavimasi. Sveimuose ir tuštėjuose plotuose, kurie ...ėsami panašūs į didelius dykumas. Pagaliau ...ėsamas kaimus U.... N. U... ir kitus neidedlius kaimelius, kurių tik stogai kyšojo iš sniego pusės. Priešai ...ėsamas ...ėsamas N. U., kurię jau buvo bandę slaustėjus ratelne. Žiūrėjant kaimą neužtenka, tolio nematyti...mo. Čia apsistojome nakvoti. Nozinai apsisaugoti nuo bet kokių netikėtumų, apsistojome kaip, kad iš visų ...ėsamas ...ėsamas geral ginti. Pirmosios kuopos apsistojo D. I. o likusios D. II kaime. Sie kaimeliai turėjo po 4 — 5 kiemus ir stovėjo šėdėstyti ante 6 km kvadrate. Si naktis palygintai prašė ramiai, jei neminėti kelių trumpų kulkosvaidžių salvių, kurios buvo paleistos mūsų kryptimi.

Kitą dieną žygiavome tik apie 10 km. bet vietovės dar pavojingesnės. Bevek visą kelią turėjome žygiuoti per miškelius ir brukšnius, iš kurių buvo tikėtasi netikėto apšaudymo. Vargais negalais mūsų pirmosios kuopos pasiekė miškų saloje esantį nemaža V. kaimą. Prie kaimo artėjome iš kelių pusių, nes tikėjomės, kad kaime netikėtai užklupsime banditus. Pastrodo, kad tai buvo daroma ne paprindo. Pasiekę kaimo galą, pirmieji mūsų žvalgai pastebėjo kitame kaimo gale keletą pakinkytų rogių ir prie jų bevaikštant šautuvu ginkluotą žmogų. Buvo aišku, kad atvyko banditai piešia ramius kaimo gyventojus. Tačiau bandit laiku mus pastebėjo ir spėjo paspruksti į netoli esantį mišką. Mūsų paleistieji šūviai, matyt, gerai neįkliudė, nes buvo nemažas atstumas, o ir matomumą kliudė priešais stovintieji kaimo trobesiai.

❀❀❀

Užlimame kaimą, parenkame tinkamas pozicijas nakties gynimusi ir išsistatome kulkosvaidžius.

Pagaliau rytai pradeda rausti. Miškas suūžia žvairiausiais balsais, dingsta miegas. Šviesu. Naktis praėjo be jokių ypatingų įvykių. Gauname laskymą palikti savo pozicijas ir grįžti į nuolatinę stovėjimo vietą. Nors ir labai pikta, kad naktis praėjo vieškai veltui, kad mums nepavyko sučiupti nė vieno „tarzano" (žargal taip vadina banditus), išskyrus vieną tipelį, kuris, ji įtarus, buvo sulaikytas. Bet iškraučius pas jį nieko įtartino nerasta, išskyrus „zamaišiona vyda ir vodka" (Jis vandenį ir degtinę vadino uždurtais, kuriuos nešėsi iš „burtininko"), kas mums sukėlė nemaža skanaus juoko.

Po kelių minučių galingi sunkvežimiai mus ir vėl pašėlusiu greičiu neša atgal į mūsų nuolatinę stovėjimo vietą.

❀❀❀

Į X kaimą išsiunčiami slapukai, nes sužinota, kad pro čia traukiasi banditai. Ir iš tiesų, naktiai įpuolėja mūsų trys vyrai pasiėsti ateinant 10 ginkluotų banditų. Mūsų 3, o banditų net 10. Bet tai nieko nereiškia. Tuojau į juos atidarome ugnis, kurios metu krinta 3 banditai, ir mūsų tik vienas eil. N. lengvai sužeidžiamas.

Tą patią dieną antrieji mūsų slapukai M. km. turėjo kitą staigmeną. Rytą apie 10 val. mūsų 2 vyrai, pas vietos ūkininką bevalgant pusryčius, šėmininkė pranešė, kad 4 banditai automatinėjų pistoletais ir šautuvais ginkluoti artinasi prie jų namo. Mūsų vyrai meta valgį ir tuojau pasiruošia šuos „svetelius" atitinkamai pavaišinti. Jie juos priešaidžia netoliau kaip 40 metrų ir atidaro ugnį. Užverda nelygi kova. Banditai sargybos dar labiau sustiprinamos, nes čia niekas kitas mūsų nesaugos. Pirmose kuopose visi kariai budėjo pakeitomis, nes mūsų uždavinys buvo dar ir tuo atsakingesnis, kad buvome batalione priekinėje saugoje, o vietoves iš visų pusių suos didesli, tamsūs ir pastangingi miškai. Iš tų buvo galima titkėtis jei ne netikėtumo, tai beni smarkesnio apšaudymo, nes nuo kalno miško pakraštys tik už pusės kilometro. Likusios kuopos nakvynė sustojo S. kaime, mūsų užpakalyje.

Sutemus dar budriau sėkame. Nežiūrint, kad sėkima labai sunkino ir trukdė stirnavo vėjo blaškomi sniego verpetai. buvo stengiamasi pastebėti kiekvieną judesi, kuris pastrodytų sėkimo bane. Dešiniasiame ir kairiame šone dažnai girdėtis kulkosvaidžių sa'vės, minų sprogimai ir padangę apšviečia įvairių spalvų raketos. Nors sustiaudymai vyksta ir ne mūsų bane, bet vis vien mus skatina dar budriau budėti Staiga dešiniajame kaimo gale, kur buvo užėmusi 2-jі kuopa, žigirdome kulkosvaidžių salves; iš pamiškės taip pat kalena kulkosvaidžiai bei automatiniai šautuvai. Padange nušviečia balta raketa: ta mūsiškiai iššovė, norėdami apšviesti priešais save esantį niekieno nieko. Ir vamiškę pasiunčiama keletas minų, ir staiga tuojau krenta vienas banditas ir tuo pačiu metu į galvą ir į kūną sužeidžiamas mūsų eil. M. Padėtis darosi kritiškas, nes toliau teks vienam prieš geral priešą vesti banditų kautis. Nors ir sunkiai sužeistas, bet eil. M. nemeta ginklo iš rankų ir kiek tik begalėdamas kaunasi. Mūsų drąsuolius lydi laimė ir netrukus dar du banditai padaromi nebepavojingais — jie buvo sunkiai sužeisti ir lieka gulėti, o likęs kertvirtasis skubiai nubėgo į mišką ir pasislėpė. J. pak. M. K. kaimo. Artėjant prie kaimo, ji ja buvo atidaryta smarki ugnis. Kuopa irgi tuo pat atsakė ir netrukus kaimas paskendo liepsnose ir dūmų sūkuriuose. Banditai neišlaikė ir su nuostolinis tarjo pasitraukti į miškus. Mūsų puėšę didesnių nuostolių nebuvo.

Praleidę dar vieną naktį G. kaime, sausio 23 d. rytą vėl pirmyn. Oras buvo labai gražus, saulėta, atlydys. Nužiūrėję keletą kilometrų, savo karėję išgirdome smarkų susišaudymą: tai mūsų 3-ji ir 4-ji kuopos ties P. kaimu susitiko su banditais. Kiek vėliau pradėjo į viršų veržtis juodų dūmų kamuoliai, susimaišę su liepsnomis. Vadinasi, ir čia kaimas, savo krašto pėlėkų dėka, degė. Cia staptelėjome, kol susirišome su anomis kuopomis, ir vėl žygiavome pirmyn, kad pasiekėme šalia didelių pelkių esantį S. kaimą. Cia ir apsistojome nakvynė.

Sviptant mūsų batalionas vėl pajudėjo. Siandien oras pašėlusiai blogas: šaltis ir vėl siekė per 30 laipsnių, smarkiai pustė ir kelias buvo visai užnešti. Priartėję prie A. kaimo ir jokio pasipriešinimo nesutikę, be sustojimo žygiavome toliau. Po kurio laiko pasirodė ir V. kaimo trobesiai. Pagal mūsų turimas žinias, šiame kaime yra iš 75 vyro pirmas banditų atramos punktas, saugas stiprią banditų stovyklą. Artėjame dar arčiau prie kaimo: šeiniai patrulai eina pamiškėmis. Raitasis žvalgų būrys, tiu. D. vadovaujamas, miško pakraščiu užėjo priešui į užnugarį ir atkirto jam kelią pasitraukti iš kaimo ir miško. Į kaimą iš priekio artėjo 1-sios kuopos 3-čias būrys. Priešais kaima ant kalnelio buvo išstatytas kulkosvaidis, kad reikiant palengvinty būriui pasketi priekinį kaimo galą.

Iš kaimo pasipylė atskiri šūviai ir kelios trumpos lengvojo kulkosvaidžio salvės, o vėliau, kaip ir visada, pasirodė begantieji į miską banditai. Bet ši kartą ne taip lengvai jiems sekėsi bėgti, nes visur aplink buvo jų laukiama. Po keliolikos minučių kaimas buvo mūsų rankose. Kaime radome keleta pakinkytų rogių, kurias buvo palikę banditai. Sustvarkę vėl pajudėjome miške esančių stovyklų link. Nužygiavus apie 3 km mišku, priešinai žvalgai pranešė, kad užtikc tik ką stovėto posto vietovę. Nuėjusi prisnigtame sniege buvo išmintas takelis ir dar besikrenanti maža ugnelė. Atrodo, kad stovyklą turėtų būti nepertoli, bet jau pradeda temti, laiko nedaug, tad pulti per vėlu. Susirišę su kaimėje mūs žygiuojančia kuopomis, grįžome atgal į V. kaimą nakvynei.

Kitos dienos anksty rytą vėl į medžioklę. Tik žygiavę iš kaimo, sutikome grįžtančius to paties kaimo gyventojus, kuriuos banditai prievarta buvo išsivarę į miškus. Klaikus vaizdas žiūrint į išvargintus gyventojus. Mažų vaikų rankos ir nosys nušalusios, jie kyksi iš šalčio ir alkio. Suaugusiųjų išvaizda taip pat nemaloni. Po kelių valandų priėjome pora tūkčiu didelių priešo stovyklų, kuriose buvo likes nespėtas jų paimti turtas. Susitvarkę vėl gavome įsakymą grįžti nakvynei į tą patį V. kaimą, nes kitur apsinakvoti nebuvo kur. Grįždami, dešiniąje pusėje savo riboje, pastebėjome keilas dešimtis ginkluotų žmonių. Jie visi buvo apsisiaustę baltais chalatais. Iš karto pamanėme, kad tai priešai, bet netikėtai pasirodė, kad savieji kaimynai. Mat, priešas, pajutęs jam gresiantį pavojų, norėjo prasiverčiti į dešiniąje pusėje esančius miškus, todėl kautynių metu iš šės dalinys ir buvo atskirtas nuo savųjų.

Nors ir kautynių aplinkybėse, bet vis viena nepamirštama dalinų ir mūsų. Vakare grandinio Bajorūtino vadovaujamas stygų orkestrėlis pagriežė keletą lietuviškų tautinių ir karinių dainų bei šiaip ką nors iš muzikos. Iš batalieno štabo grįžę kuopos vadas, atidundamas rytdienai uždavinį, pažymėjo, kad rytojaus diena turėsime susitikti su daug gau...ėsamu ir geral ginkluotu priešu. O tą visą naktį buvo siuntinėjamas į priešo pusę raitasis žvalgų būrys, kuris turėjo net keleta susitikimų su banditais.

Rytą 6 valandą išžygiavome į priekį. Mums bėžygiuojant, pirmąjį mūsų vežimą ištiko nelaimė: jis užvažiavo ant minos tr buvo išmestas virš medžių viršūnių. V. K. kaimą pasiekėme 9 valandą ryta. Čia ant aukštumos latvių dalinys su papūkalais užėmė poziciją, o mūsų dalinisi gavo įsakymą žygiuoti pirmyn. Išžygiavome i dideles, ištisai krūmokšnials apaugusias pelkes. Apšarmoję krūmai saulės spinduliuose atsispindėjo tūkstančiais įvairiaspalvių, graziausių šiburčių. Pasikvėpęs aplink jautiesi lyg esąs nasaku užburtoje sidabro žūpėje, aplink žiba, mirguliuoja. Kažkur šonuose ir priekyje gaudė patrankų garsai, kvatojo kulkosvaidžių salvės ir pan.

Prislinkome prie tankaus, seno ir daug paslapčių turinčio miško pakraščio iš štabo duodamas sutartinis ženklas ir viję mūsų galvų pradėda krokti i priešo stovyklą sviedinys po sviedinio. Artilerijos gaudimas aprimsta, mes slenkame mišku pirmyn, snieg...ėsiai juosmen, ruškas sunkiai praeinamas, o prasisiumti vis dėto reikia. Miške vis dažniau aptinkame tai pečių, tai vaduotų pėdsakus, vadinas, artėjame prie stovyklų. Iš priekinių žvalgų duodamas ženklas sustoti, ir gaunama žinia, kad priekiniai žvalgai priešo prieto burkeeri. Paleidžiama ji ji keletas salvių iš kulkosvaidžių, bet atsakymo negirdėt. Prislinkus artiai pasirodė, kad jis tik nesenai palikta. Kiek pažygiavus, iš 4. kuopos atvyko rytiniai pranešė, kad jų kuopa užėko stovyklas, bet jos jau buvo tuščios; pasilikes tik turtas. Stovyklos buvo užminuotos, tad, jose nieko nejudėse nasitraukėme ir jas sunaikinome. Minėtose stovyklose, matyt, gyveno apie 2.000 banditų. Priešais, nenetrollausia nuo saves, girdėjome smarkų šaudymą: tai kitti dalinial nalkino norėjusi nasprukti priešą. Jau gerokai pritemus paslėkėme miško krašte esantį F. kaimą. Cia mūsų tiksias ir baigėsi

KOVA

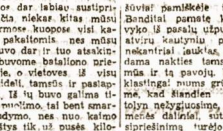

Eis Naturėčiau

APKASUOS

Visą naktį lynoja ir dulkia.
Sušlapo milinė ir kojos.
Zvimbia šrapneliai ir kulkos.
Padangėj raketos liepsnoja...

Prakeikta ugnis ir raketos!
O naktis vis tamsyn ir aklyn — —
Spaudžia šautuvą rankos kietos,
Akys veržias į tamsą gilyn...

Kairėj... dešinėj blyksi šūviai,
Girdis vado balsas užkimęs...
Granatos, riksmai, žemių krūvos —
Kautynių aklų prakeikimas —

Kad greičiau imtų švist ir dienoti!
Gal jaukiau būt šitam pragare — —
Kulkosvaidžiai trata besočiai
Plačiam ir tamsiam pagiry...

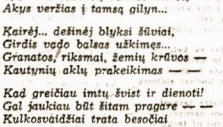

Užgeso dar vienas žiburys

Š. m. birželio 14 d. mirė Gabrielė Petkevičaitė-Bitė

Kai pasklido žinia apie Gabrielės Petkevičaitės mirtį, sujaudina lietuvišką visuomenę baisybė. Ir tai jos mirtimi netrūko dar viena, jau ir taip labai retų, gija su anais prieškrinizės lietuviu atsijimo veikėjais. Ir nors pasaulinis karas laikais Gabrielė jau negalėjo būti aktyvi visuomeninėjame ir kultūrinėjame darbe, tačiau tojį aplinkybę kaip tik aiškina tam tikro [illegible] mokslo Petkevičaitė į anuos dar spaudos draudimo [illegible] aivio žvieusuol kultūrinė veikla turėjo neįkainojamos vertės.

Dabar, kai sustojame prie naujai supilto [illegible] nainutame, kaip svarbi buvo Petkevičaitė tame nedidelėjame lietuvių būrylje, kuriu pastangomis lietuvių tauta kėlėsi gyventi.

Vi[illegible]vo gyvenima Petkevičaitė kėlė tik gy[illegible] vaikelio dirbo spaudos [illegible] ir skriaudžiamųjų naudai. „Jos asmenyje — sako J. Elisonas [illegible] didelės humanistės, nūdėla to [illegible] prasme, gero žmogaus, kuris apsaugo ir mokėjo parodyti [illegible] žmogui artimo meilę". (P. A. Balsas Nr. 24 (80). G. Petkevičaitė visi m[illegible] ir gerbė, bodai [illegible] jos veiksmai į žmūnę polisio vieta. Panevėžio kapines, palydėti susirinko daugybė žvairaus amžiaus ir profesijos miestėjų ir kaimo žmonių. Ji buvo laidojama tautos lėšomis.

Gabrielė Petkevičaitė - Bitė buvo pašarvota Panevėžio Muziejuje. Iš ten jos palaikai perkelti į seniąją Panevėžio Katedrą, kur už jos vėlę atlaikius pamaldas, ji buvo palydėta amžinojon poilsio vieton. Prie kapo pirmasis žodį tarė savivaldos atstovas Finansų Generalinis Tarėjas Matulionis. Jis tarp kitko pareiškė, kad: „G. Petkevičaitės - Bitės gedi visa tauta. Ji buvo žinoma plačiai lietuvių visuomenei kaip visuomenės veikėja, mokytoja, labdarė ir rašytoja. G Petkevičaitė-Bitė nėrėjo, kad kiekvienas lietuvis mylėtų savo kraštą ir kad būtų jame gera gyventi. Kad [illegible] jokios skriaudos, jokios netesybės ir žmonadojimo. Ji per visą savo gyvenimą siekė to ir savo asmeninių gyvenimu ir moksle to kitus raštais. Ji naudojo visas priemones, kad lietuvis būtų susipratęs, kad jis būtų veiklus, artima mylėtų. Tėvynė būtų pastiprėjęs tarnauti ir jai pasiaukoti.. Beigis karas. Bus ir vėl Lietuva, ir eis ner ja pasaka kad kaže kada gyveno Petkevičaitė - Bitė, kuri daug kentėjo, daug siekėjo, daug dirbo. Galėjo rasti daug ger ir kitus mokė taip daryti. Ji bus paženklose ir kituose laikraščiuose. Atsiduria jos yra paraašyti šie kūriniai: 3 veiksmai drama „Kova", „Tėvas ir sūnus". „Nebepirmas", „Krislai", 2 dalių romanas „Ad astra", atsiminimai iš 1858 — 1927 m. laikstapio „Iš mūsų kovų ir vargų", „Didžioje karo dienose" ir drauge su Žemaitė (Dvi Motervs) yra paruošiusios kelias pjesės Beveik visuose Bitės kūriniuose keliami socialiniai reikalai, ypač pabrėžiamas skurdas ir vargas kaime ir prabanga dvare.

Užgeso šis didelis žiburys. bet jo šviesa, jo nepaliaudamas spindulinimas demokratiją ir Lietuvos gerovėjam amžius šviesa visiems lietuviams.

S. Cesaris

KOSTAS KUBILINSKAS

TAKAS

(RYTŲ KARIUI)

Sunyko saulė. Vakaras
Tamsiajas drobes žia paties.
Eini ir troškti taką rast
Iš karo, beliūp ir nakties.

Eini ir troškti taką rast
Tokį, kaip tėviškės eita.
O žydi, žydi vakaras
Raudona, kvepiančia rože... —

Tada, sudužus praeitie.
Minėju valvėrykštėj kelies.
Vąlęis sušnera arti.
Gal bėt, iš tėviškės šalies?..

Medelial skurdūs oš keli.
Tu nepamirsi ją laibos.
Tau gimto krašto troškui
Tik jia. tik jie liūdnai siūbuos.

Dangnj švaigėdutės taškosi.
Kaip gailios rasos paruošę. — — —
Palvėk... — rytoj už taką ši
Daug brolių laisvės nerėgės.

Tikėk. jei tamsiai rušavi
Žiedai milinėj prašydes.
Už jous takos dvasia šavi
Tėvynei laisvę pafadės.

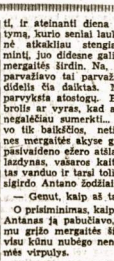

Stalinas: — Padėkite nukentėjusiam kare.

Laiškai

MIELAS LIETUVOS KARY!

Gal ne karta Tu, Kary, pagalvoji, kad šeu pamirdom Tėvę. Bet tikrasis bedovojantį pamatęs priešas — bolševizmu. Ir Tavo akys krypsta į tą pusę, kur yra Tėvynė — Lietuva.

Mielas, Lietuvos kovojantis Kary! Tėvas mes nepamirsome ir nuolatos prisimenamę Tėvę, toli esantį, kur savo Tėvynės. Dažnai mes savo širdyje piname gražiausių minčių vaikinkus ir siunčiame Tau, Kary, į Tėvo buveinę, kuriame kartais daroš ir ilgu, prisiminus savąjį krašta. Gal kuris Jūsų ir gauna ir Lietuvos laiškuna nuo žmonės, tėveliu ar mielos šuadeisiam ar mergelės, ar laikraštį — tas laimingas, bet yra ir tokių, kurie jaučiasi tikrai vieniši.

Aš geral jaučiu ir žinau, ka reiškia gyventi toli nuo savųjų, todėl tebūnie Tau, Kary, šie žodžiai Tavo širdžiai pagiedą nuo mūsų, gyvenančių Lietuvoje ūkininkų. Mes ešame į purią žemė aukso grūdą ir tikimės nuskaus nuskaus derliaus, sėjame ramūs, nes Tu, Kary, budi ir sukoji savo brangiausįjį turta — gyvybę, kad mes laisvi gyventumėme.

Ūkininkas P. Šamulionis

LAIŠKAS IŠ LIGONINĖS

Pek. J. Vaitkevičius, dabar gulintis vienoje Vokietijos ligoninėj, rašo: „...Lova baita, kaip žydinti vyšnia. Mano pavardinė lentelė ištolovos papuošta lietuviškaja trispalve. Čia vokiečiai gerbia lietuvius kartus. Ka tik spėjai atsiguti i [illegible] tuo] sesuitė atneša ir lietuviškąją trispalvę. Pasijunti maloniau, o ypač kai dar gauni iš Tėvynės laikraštį ir laiškų... Galia, kad tokiu gražiu laiku tenkę įrašti ligoninės [illegible] nenustoju. Žinau, kad pasveiksiu ir vėl galėsiu vykti tėvon, kur eina sprendžiamoji kova dėl visos Europos likimo. Ir kitus savo brolius kviečiu prisidėti prie tos kovos".

IŠ ŠIAURĖS APKASŲ

Nors dar nesenial, kai mes atsiveikinome su savo brangiąja Tėvynne ir išvykome į Prūsus mirusi pavestų uždavinių vykdyti, bet jau išsiligome Jos šiešlgome žinių iš

KLAIDOS ATITAISYMAS

„Kario" Nr. 25 psl. 152, J. psk. Jul. Susmaro rašinėlio „Lietuvos savanorio žodis" [illegible] (5 — 10 eilutėse iš apačios) škrito viena eilutė ir jos vietoje paleido visai nerelikalinga kita, todėl šėlio nesuprantami sakiniai. Sie sakiniai turi šitaip skambėti: „Buves „patriotas" išaviden tamsi ir kerštinga. Ir tuoj pusoelėjamoj dirvoj. Jo nejaudina raudonosios [illegible] vos. Ryjantis anukis, nei į jį tieslamas skerdiko Stalino pelės".

gimtojo kr[illegible] ir taip brangaus tautviškojo žodžio.

Kiekvienas žodelis, kiekviena žąnutė. kurią mes sulaukę ne iš Tėvynės, yra didžiausia mūsų kantrybė ir pagauda. Tačiau labai sunku, kad brangūs tautiečiai taip greit mus užmiršta ir tos, taip ilgai ramiuosiūno žinios tenka laukti po kelias savaites. Argi nesąs to brolai taip greit mus pamirožo ir mūsų išsižadėjo. Rodos, mes daug nepradėme, bet tik malonaus lietuviško žodžio. Ir [illegible] ir [illegible] Lietuvoje likusiąs brolisis ir seselės. Nepagalėkite mums laiškų, nes jie Rytuose yra labai laukiami.

Eit. J. A.

Redakcilos prierašas: Panašių laiškų ir daugiau gauname. Todėl Tėvynės likusiųjų, ypač esės lietuvaitės, neturėtų pamiršti savųjų, kovojančių Rytuose. ir vieną kitą nuodėrėdiu žodėlį aplankyti jus kuo kantriausi. Daugelio mūsų karių norinčių susirašinėti, adresų turime ir norintiejį ir Rytus paraėyti laišką galėtų [illegible] Trik praėjusią savaitę bei neradami laiškų gauti kitokį laiškuvą, iėdėkite 12 Rpf. pašto ženklą atsakymui.

DANUTĖ AUKSELYTĖ

Berniokui

Tu — išdykęs berniokas
man šadėjai dainuoti kadąta...
Vėl pavasaris grįžęs, vėl juokias
pasipuotusi žemė žiedais.

Aš žiūrokiės žiedelį tik vieną
taip norėčiau į plaukus įpint —
nesakyk, kad Tau šiandien lidė
[noka.

nemokėsiu Tavęs nuramint.

Verkia smukas laukuose paklyę
[des —
klaikiai skamba širdies aimana...
Tu — išdykęs berniokas,
ak, kada man dainuosi? Kada?

BALYS ARONAS

DVIEJŲGO VAKTIS

I.

Saulėnų Genė, vienturtė šeimbaus ūkininko dukrė, sustrišusi marga skepeta plaukus, pasiraišiusi rankovės, pilnoje garų virtuvėje jskalbė skalbinius. Ji taip buvo užsėmusi, kad nė nepastebėjo, kai virtuven ėjo motina. Pallesta senutės už petės, krūptelėjo.

— Nuskiesai, vaikeli, — tarė motina, — tai ne juokas tiek skalbinių!.. Jau ruošiesi į ežerą?

Genė pakėlė galvą, šlapia ranka nubraukė kaktoje išsilovusius stambius prakaito lašus ir patenkinta atsakė:

— Taigi baigiu ir tuojau bėgsiu į ežerą skaluoti. Barbora paleidžiau kiaulių paėsti. Kad tiktai ligai neužgalėtų. Su šviesa būtų parankiau padžiauti...

Motina pritariamai palingavo galva, o paskui įėjusi greitman kambarin, vilkdamasi kailinius, kalbėjo pro praviras duris:

— Užtrukau mieste, o reikalų, rodos, jokių neturėjau. Būčiau ir anksčiau parvažiavusi, bet sutikau Radžinienę, o toji tai ši ten, tai ten, ir vis po drauge mane vadžioja. Matai, sūnus Antanas atostogų vakar naktį parvyko, tai motina ir nerisai iš kalliū! Sako, vaikis iš fronto tiesiai parvyksę ir ligai neviešėsiąs.

Genė išsitiesė ir sumerkusi į vandenį rankas klausėsi ty motinos žodžių, kurie jai strodė kaip paraosos burtai! Širdis krūtinėje emė blaškytis, tarsi narvelin uždarytas paukštelis.

Antanas parvažiavė! Antanas žiai..

Ji nieko neatsakė motinai, o tigirdusi jos žingsnius, skubiai pasilenkė ir vėl grėbėsi darbo.

Širdis vis dar trankėsi krūtinėje Ir Genė bijojo, kad motina neišgirtų tų dėiaugsmingų dūžių.

II.

Kodėl Genė šiandien taip anksti nubudo, ir pati suvokti negali. Vakar viąa dieną triūsė su skalbiniais, rankas atgėlė juos beskaluodama ežere, o paskui, kol padžiovė, net vakarus užkūpė. Gyvulius tėko tau su tamsa apeiti. Atsigulė vėliau, negu paprastai, ir štai dabar, dar pirmėsiams gaidžiams negiedojus, ji jau gyva.

Už plonos lentų sienelės girdėjo trankų tėvo knarkimą ir šarsi ji slopinantį ramų motinos alsavimą. Klausė Genė tų garsų, sukaupus visas dėmesį, stengdamasi nė kiek negvoti ir tokiu būdu vėl prisiaukti miegą Tačiau mintys tarsi ankstyvą pavasarį upelio vanduo pro suaižėjusį ledą, sriūva jos galvon, plna ai minimų gijas, gimdo paveikslus ir vis tolyn ir tolyn veja miegą.

Kažin kaip tankiau ima plaktį jos širdis ir vėtūs nupleiskis šiluma. kai tame minčių, prisiminimų tvane šmėstelė Antano vardas Genė visomis įėsomis kratosi minties, ištikimino. kad dėl to ir bėga miegas nuo jos akių. Juk Antanas yra taip artęi, ir atsinanti diena žada pasimatyma, kuris senial laukė. Ir juo Genė atkaliūsi atengiai nuvyti tą mintį, juo didesne galia ji smelkiasi mergaitės širdin. Na, galvojo Genė parvažiavo tai parvažiavo Antanas. didelis čia daiktas. Mada kareivis parvyksta atostogų. Bene jis mano brolis ar vyras, kad aš dėl jo akių negaležiau sumerkti... Taip, tai buvo tik baikštūs, netikros mintys, nes mergaitės akyse gyvu paveikslu pasivaideno ėgero atsiaitėje skarotas lazdynas, vasaros kaitros užliūliuotas vandiu ir tarsi tolimas aidas pasigirdo Antano žodžiai:

— Genut, kaip aš tave myliu!...

O prisiminimas, kaip stipriai tąsyk Antanas ją pabučiavo, toku ryškumu grįžo mergaitės širdin, kad net visu kūnu nubėgo nenusakomas laimės virpulys.

Lyg būtų padariusi kokią negerovę, Genė susigėdo norėjusi apgauti save ir netikromis minimis užslopinti ligesį rūpesį, meilę Antanui kurios jam pilna buvo jos širdis.

O kam pagaliau visa tai slėpti? Kam gintis ir prieštarauti?... Ne, ne! Juo ištausimas Genė nemokėjo atsakyti Tiesa, ji dabar nebegalvojo apie miegą, gulėjo plačiai atvertomis akimis kurios tarsi užburtame veidrodyje matė paėdėrą lankas beržyną ir visas tas vietas, kur kadaise ji buvo su Antanu Nebegirdėjo nei tėvo knarkimo. nei lygaus motinos alsavimo. Tačiau gilai šėydyje jautė mergautinę nedrąsą gėdą kuri degine skruostus ir dar daugiau saldžiau prisiminimus Svajonės, atsiminimai buvo nekalti ir tyrūs, kaip šaltinio vanduo Jie nesulaikomai plūdo mergaitės širdin ir naujomis, kaskart didesnėmis dėiaugsmo banomis liūliavo ją. Ir pati nežinojo, kodėl staiga tame atsiminimų labirinte viskas išbluko: — mintys neteko prasmės, vaizdai ryškumo, o viska užvaldė neaiškios nuo noras dainuoti, ėieiti į laukus. priglausti krūtinę prie žėmės, ėzero, beržyno ir apgėbti visą visą pasaulį, ėlamas tiek daug dėiaugsmo, lėimės...

Kažin kur toli vampsėjo šuo. Nuo vieškelio pusės skiido ankstybo keleivio ratu bildėjimas, kamarge sapnuodama siplaksė sparnais vista. o paskui vėl viskas paskendo tylėje. kuri buvo didelė, didelė, kaip užmėgusios naros...

Genė gulėjo bijodama papėjdėti, ly mažiausias judesys galėtų iėdėsti dėdžią jos širdies paslaptį.

Tamsūs langų stiklai ėmė balšėvėti, laukę gimė nauji garsai, kurie ženklino ryto artėjimą.

— Antanas, žinoma, ateis ė [illegible] Ir vėl mergaitės galvą minties, — ir po pamaldų, o gal ir prieš pamaldas, sutiks jį. Kažin, ar jis bal pasiketė? Ar jo akyse vis dar dėkinėja tos ugninės žėidėlės, kurios taip maloniai nudiegia? Ar jo balsas vis dar toksai pat plinas juokio ir skambus, kaip gražiausia dainė? Ar pasakys jai Antanas: „Genut, o aš vis dėito baisiai pasilėigau taves!"? Ar ta pirmąją atostogų diena paskies jai? Ar nenuėis su draugais ir paėjstamais išlėnkti stiklė alaus ir papaskotį jiems apie nuotykinga ir pilną pavojų savo tarnybą toli Rytuose? Kas žino?... Gal!...

Laukai buvo ramūs ir susimąstę. Baltasis žiemos apklotas buvo dauginto krūtinė ir taip brangaus tautviškojo žodžio.

Kiekvienas žodelis, kiekviena žąnutė. kurią mes sulaukę ne iš Tėvynės, yra didžiausia mūsų kantrybė ir pagauda. Tačiau labai sunku, kad brangūs tautiečiai taip greit mus užmiršta ir tos, taip ilgai ramiuosiūno žinios tenka laukti po kelias savaites. Argi nesąs to broliai taip greit mus pamirožo ir mūsų išsižadėjo. Rodos, mes daug nepradėme, bet tik malonaus lietuviško žodžio. Ir [illegible] ir [illegible] Lietuvoje likusiąs brolisis ir seselės. Nepagalėkite mums laiškų, nes jie Rytuose yra labai laukiami.

Eit. J. A.

Redakcilos prierašas: Panašių laiškų ir daugiau gauname. Todėl Tėvynės likusiųjų, ypač esės lietuvaitės, neturėtų pamiršti savųjų, kovojančių Rytuose. ir vieną kitą nuodėrėdiu žodėlį aplankyti jus kuo kantriausi. Daugelio mūsų karių norinčių susirašinėti, adresų turime ir norintiejį ir Rytus paraėyti laišką galėtų [illegible] Trik praėjusią savaitę bei neradami laiškų gauti kitokį laiškuvą, iėdėkite 12 Rpf. pašto ženklą atsakymui.

Kas naują LIETUVOJE

— Birželio 22 d. Vilniaus Miesto Prieigsnėlinė Apsauga ypatingai paminėjo. Tą dieną ji švenčiamas šventes: birželio dvylikos ir liepos vienuolikos uginiąsiųjų 141 metų sukaktuvės nuo pirmosios Vilniuje komandos įsteigimo ir tą pačią dieną ugniagesiai minėjo savo jaukinimą nuo Vilniaus Miesto Tarybos. Šventino naujai paruoštasias palapas ir aikštes. Vakare įvyko bendras komandų pobūvis, kuriame kalbėjo Vilniaus Miesto Sovietas Komisaras Hingst ir burmistras pik. Karolis Dabulevičius. Protarpiais buvo menininė dalis. Ugniagesiams vadovauja brandmajoras V. Šimkus.

— Šiomis dienomis iš Vilniaus Miesto Savivaldybės sekretariato išėse buv. Lenkijos Prekybos, Pramonės Rūmų bylos perduotos Vilniaus Miesto Archyvui.

— Birželio 26 — 30 dienomis visoje Lietuvoje vykdomas pasėlių plotų žemės ūkio mašinų ir gyvulių surašymas.

— Vilniaus miesto vykdomasis gyvenamieji namai Dzerdžinskiaus 14 ir 16 prievolės nestatymą bus atimamos karvės ir atiduodamos Maistui. Geresnės veislės karvės bus perduodamos pavyzdiniems ūkiams, kurie gerai atliekę pieno statymo prievolę.

— Vilniaus krašto apygardos komisaras Wülffas tarnybiniais reikalais aplankė Ašmenos apskritį ir miestą, kur tik vienos painformuotas apie darbus apskrityje. Ta proga jis buvo aptarė žemės ūkio gaminių surinkimo ir gamybos reikalai, taip pat techniniai ir administraciniai klausimai.

— Šiomis dienomis 225 Šiaulių apygardos ūkinkiškiams grąžinta nuosavybėn jų žemė.

— Kauno Miesto S-bės Planavimo ir Matavimo Direkcija pereitą mėnesį sudarė lietuvių karių kapams A. Smetonos — Gustaitės planą ir parašiūrėjo visą eilę privačių asmenų bei statybų pateiktų statybos projektų. Be to, tiriamas Kauno miesto geležinkelio mazgo perplanavimas.

— Pavasarį suėjo 5 Savitarpinės Pagalbos Greitosios Pagalbos Stoties Kaune turėtos nuosavos remonto dirbtuvės šiuo metu vėl atsuko Remontuojamos ir gaisro palliestos mašinos.

— Paskutiniąmis savaitėmis Vilniaus — Traukų plėčiojams pavyko sulaikyti 67 asmenis namines gasmykiaus. Kadangi tų gasmykių savininkai degtinės gamybai vartojo maitinimui skirtus grūdus, jiems gresia didelės ir griežtos bausmės.

— Sv. Trejybės dieną, kaip visados, taip ir šemet, Vilniaus miūrininkai ir betoninkai tradiciniu ipratimu šventė savo šventę.

— Komandos kaip ir kitų sudėtyje: Vilniuje: Parčiunikas, Kiečkauskas, Paščevičius, Sergiejevas, Urbonas, Dijokeitis, Liutkevičius, Canfeldas, Saunoris, Tumas, Stundis, Kaunas: Abramškas, Ilgūnas, Gelešūnas, Kersnauskas, Galvidžius, Dzindziliauskas, Paulaitis, Paberžis, Adomavičius, Jeršovas, Gudelis.

— VI.19. Kaune įvykusios futbolo pirmenybių rungtynės žaė abiejų pirmaujančių — Tauro ir Perkūno sukėlė didėjį susidomėjimą. Pačios rungtynės buvo kietos, atkaklios ir nuo pirmojo momento. Pirmą kėlinį Perkūnas laimė vienu taškuu ir antrame kėlinyje Tauras ilsygino ir persvėrė. Atrodė, kad rungtynės ir baigsis Tauro laimėjimu, nes ligi 43 min. rezultatas buvo 2:1, taičiau Perkūnas rungtynių pabaigoje Perkūnui pavyko ilsygintį.

— Kauno dvirtininkai pirmenybėse dalyvavo beveik visi geriausieji Lietuvos dvirtininkai.

A klasėje trumpų nuotolių varybose 100 m pirmąją ir antrąją vietą pasidalijo Stasys Severinas (Perkūnas) ir Juozas Pimpis (Perk. Jachtklubas), gravaadęs per 6,65 sek. Trečiąją vietą laimėjo Antanas Juodžbalis (Perkūnas) — 6, 95 sek. 500 m benklystėse pirmąją vietą laimėjo Pimpis — 33,55 sek., antrąją St Severinas — 36,95 sek ir trečiąją — Juodžbalis — 37 sek. Bendroj klasifikacijoj trumpų nuotolių varybose pirmąją vietą ėmė Juozas Pimpis, antrojoj vietoj stovi Stasys Severinas ir trečiojoj Ant. Juodžbalis. Ilgų nuotolių (70 km) meisterio vardą laikovojo Stasys Juodžbalis (pravažiuos per 2 val. 14 min. 38.8 sek.; Antrųjų vietą užėmė Stasys Severinas —2 val. 14 min. 38.8 sek., trečiojoj vietoj — Leonardas Polenkevičius — 2 val. 14 min. 39 sek.

— Šiomis dienomis patvirtintas naujas Vyr. Lengvosios Atletikos Komitetas. I komiteto sudėtį įėjo: Kaupryte Tamošiūnienė (pirmininkės). Vytautas Kasiulis, Andrius Lozoraitis, Dimitrijus Fominas ir Antanas Jurgutis — (narial).

— VI.18. Naujojoje Vilniaje vienos iš energingiausiai sporte pasireiškiančių miestų vietos futbolo „Gluosnis" futbolo eikšta kieloje kovoje įveikė „Kailio" eikšą 2:1 (1:0).

— Birželio 18 d. Zalzburge buvo baigtas didmeisterių šachmatų turnyras. Šiame turnyre pirmąją ir antrąją vietą pasidalijo Alechinas ir Euwe, kiekvienas abu po 7½ taškų. Trečioje vietoje stovi Smidtas, 4,5, toliau Bogoliubovas, Toltys, Reliš-tabas.

— Oreburge įvykusioj lenktynių metu Werner'is Hardmo (Švedas) 10 km kelią per 45:13,4 min. ir, nugalėjo tuo metu dalyvavusį pasaulinį rekordistą, švedų eltynių meisterį Mikelsoną.

— Bukarešte įvykusios tarpvalstybinės futbolo rungtynės Rumunija — Slovakija pasibaigė 2:2 (1:0).

— Varšuvoje vykusiose pirmenybėse Kylyje šuolio į aukštį varžybose Nacke lengvai pasiekė 1,97 m.

NAUJIEJI LEIDINIAI

L. N. Tolstoj. ANNA KARENINA. Romanas. III — IV tomai. Vertė Pr. Povilaitis. Išleido Valstybinė Leidykla Kaune, 1943 m.; at. redektorius H. Radauskas; viršeli piešė Ed. Urbanavičius; spaudė „Šviesos" spaustuvė Kaune. Abu tomai drauge turi 378 psl. Knygos kaina RM 4,50. Iš viso išleista 5.200 egz. Knygos išleista gana gražiai ir švariai.

Lietuvos Išsaviniams S-gos leidinys Nr. 5. MŪSŲ KELIAS. Kaunas, 1943 m. 16 psl. brošiūrėlė. Turinyje: Prof. dr. J. Bagdonas — Spiritas ir jo žalingumas; Doc. V. Valčiūnas — Kaip reikėjo maisto ir naujoviškai žibalų; J. Bernotas — Lietuvos Blaivininno Sąjunga; K. Stikėlius — Blaivi Lietuva; Ir Vacl. Geldžius — Žodis šaunimui.

UŽSIENIO ŽINIOS

BUENOS AIRES, NL. Naujosios Argentinos vyriausybės pirmininkas Ramirezas spaudos atstovams nurodė iš savo vyriausybės programo. Ji esanti pasaitinti ligšioline valdžia, atstatyti tvarką administracijoje, apvalyti visuomenę nuo korupcijos ir parazitiškų gaivalų, sustiprinti tautinę dvasią ir patriotizmą. Primiausiai būsiąs atstatytas teisingumas, kuris yra tvarkos pagrindas. Reikiamu būdu įvykęs rinkimai. Užsienių politikoje Argentina siekianti glaudesnio bendradarbiavimo su kitais Amerikos kraštais.

AMSTERDAMAS, NL. Anglijos darbo partija savo konferencijoje didele dauguma balsu atmetė komunistų partijos prašymą primiti ją į darbo partiją.

AMSTERDAMAS, NL. Į Šiaurės Afriką atvyko Anglijos karalius Jurgis VI-sis, kur inspektuoja sanitarininkų kariuomenę.

BERLIN, NL. Berlyno spauda plačiai paminėjo Švedijos karaliaus Gustavo V-jo 85-ąją gimimo sukaktį. Nuodomna, kad ji turis didžiausią nuopelnų, išlaikant Švedijos neutralumą.

STOCKHOLMAS, NL. Buzvelitas pasiunė Kremlin Kalininui, kuriame prašoka įsitikinimą, kad draugiškumas ir bendradarbiavimas tarp Jungtinių Valstybių ir Sovietų Sąjungos toliau stiprėsiąs ir dar aiškiau pasireiškąs po karo.

HAMBURGAS, NL. Birželio 17 dieną Hamburge prasidėjo Vokietijoje dirbančių svetimšalių darbininkų konferencijas, kuriame atstovaujamos 17 tautų. Yra ir lietuvių delegatai. Visi pasižadėjo savo darbu kovoti už naująją Europą.

VIGO, Ispanija. Prancūzų priklausančioje Martiniko saloje birželio 4 dieną buvo ruoštas sukilimas. Jis nepavyko. Nurodoma, kad sukilimą inspiravo vokiečiai.

ANKARA, NL. Birželio 17 d. vėl buvo atidaryta Sirijos ir Turkijos siena. Iš Turkijos vėl reguliarai vykstą greitasis traukinys į Siriją.

AMSTERDAMAS, NL. Didžiosios Britanijos feldmaršalas Veivelis (Wavell) paskirtas Indijos vicekaraliumi. Jis tad yra vyriausias Indijos karinių pajėgų vadas. Jo vietininku paskirtas generolas Okinlekas (Auchinleck).

LISABONA, NL. „Diario de Noticias" pranešą, kad šiaurės Portugalijos Minho provincijoje vienos dienio darbininkų įmonė pagimdė ketvertuką. Tam ketvertukui, kuris jau turi anksčiau pavieniui gimusius keturis broliukus ir sesutes, vėsiame krašte reikšmės sukos. Sekmadienį jau buvo surinkta 26.000 oskudų.

BERLIN, NL. Dėl užsienyje plačiai paskleidusių žinių, kad į Vokietiją žada vykti turkų karinė misija, pasiteiravus tuo reikalu Wilhelmstrasėje, buvo pasiaiškinta, kad į Vokietiją susipažinimo tikslais vyks kai kurie žymūs turkų kariuomenės pareigūnai.

ISTANBULAS NL. Sekmadienio vakare Turkijoje įvyko gamios laužtrofės. Istanbule buvo taučiami stiprūs žemės drebėjimai. Susisiekimas telefonu tarp Istanbulo ir Ankaros nutrauktas. Adanazare miestas, kuriame buv. 40.000 gyventojų, yra beveik visiškai sunaikintas. Tuo pat dėdėjo žaibo nadėrytą Gevyės miestą buvimas buvo 20.000 gyventojų. Ankarose ir Istanbule traukiniai pastoji specialūs traukiniai pasiųsti.

STOCKHOLMAS NL. Peracutine vulkano Meksikoje [illegible] pobūdį. Visa eilė vietovių [illegible] liesi. Ziolo apylinkėse [illegible] lavos tamsės vestiasi didėjąs [illegible] Iš daugybės vietovių [illegible] paskubomis bėga.

NEW YORK NL. Sudarytas Filipinų [illegible] parengiamasis komitetas, kuriam pirmininkauja Laurelis. [illegible] narių.

ROMA, NL. Per anglų-amerikiečių bombonešių puolimus Neapolio miestas iki šiol tarp civilinių gyventojų iš viso 10.000 žmonių buvo užmušta ir sužeista. Užmuštų yra 2.300.

TOKIO, NL. Japonų admirolas Šimada pranešė apie japonų karo laivyno laimėjimus nuo karo pradžios iki šiolei. Esą sunaikinta daugiau kaip 5.000 priešo lėktuvų, nuskandinta 13 karo laivų, 11 lėktuvnešių, 55 kreiseriai, 120 povandeninių laivų ir kt. Prekybos laivų buvę nuskandinta 389.

Dviejų metų bunsas

BERLIN, NL. Rytiniu su artėjančiomis dviejų metų sukaktuvėmis nuo karo pradžios tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos vyriausybės pasirodė [illegible] 1941 metų pavasarį ir vasarą buvusios pravestos sėkmingos operacijos, nukreiptos į Volgos žemųjį ir Kaukazą. Tuo tarpu ir šis metas karo žiemą nebuvusi sumuštas. 1942-43 metų žiemą vokiečių frontas buvęs lėnktas nuo Stalingrado iki Doneco. Tačiau vokiečiai sugebėję sustabdyti „likusi" ir paskiti laimėjimu. Pavojaus valandą ašies valstybės nepaprastai sukoncentravusios savo jėgas. Vokietijoje buvusi pravesta totalinė mobilizacija. Remiantis ligšiolinėmis patyrimais, galima esą daryti išvadą, kad Vokietija visur atsispirianči.

BERLIN, NL. Nustatyta, kad Vokietija 1914 metais turėjo savo žinioje 17 milijonų darbo jėgą, kurios iki 1918 metų sumažėjo iki 13,6 milijonų. Paskiausiu laiku Vokietija turėjusi apie 1939 metais, Vokietijoje dirbančių žmonių buvo 24,6 milijonų, o 1943 metais tas skaičius padidėjo iki 28,1 milijono. Tuos žmonius nejeina Protektoratas, Generalinė Gubernija ir okupuotosios Rytų ašties su milijonais karo belaisvių.

Vrš. A. Ivanauskas

Kultūrinės naujienos

— Birželio 15 d. Vilniaus Muzikos mokyklo, dalyvaujant tos mokyklos vadovybei, mokytojams, mokinlams ir svečiams, atšvęsta tvyo trejų metų veiklimo sukaktuves.

— Užbaigdamos mokslo metus, bevelk visos specialinės — vidurinės mokyklos šešios palapinės suruošė laukiuo pobūvius, kuriuose mokiniai atliko turiningas programas.

— Nesenai iš spaudos išėjo dvigubas „Šaulių Kelias Pagalbos Žinių" numeris, skiriąs birželio 14 — 22 d. sukaktima paminėti. Numeryje, be einamosios informacijos, gausu atsiminimų iš 1941 m. birželio dienų, reportažas iš fronto ir kt.

— Šiomis dienomis spaudoje pasirodė vienuolikas „Ostland" numeris, kuriame Dr. Heimt Wirth pateikė straipsnį „Musik in Litauen". Straipsnyje aplbūdinami ir nagrinėjami 9 lietuvių muzikai.

— Birželio 23 d. Vilniaus Miesto Teatro gudų trupė, kuriame Jakubo operos solistas Mykolas Zabeida-Sumickis, suruošė dainą koncertą. Programoje buvo atlikti įvairių pasaulinių kompozitorių kūrinial ir gražų liaudies dainos.

— Vilniaus Teatro choras koncertavo Rudaminoje. Buvo suruošti du koncertai: vienas baltvyčios, kitas — pr. mokyklos salėje. Ir vienas ir kitas koncertas vietinių gyventojų buvo malonlai lėšiausytl.

— „Ateities" ir „Lietuvių" redaktorius Mikas Tigūnas įsvyko į Vokietiją, kur Vienoje dalyvaus spaudos konferencijoje.

— Šiais metais Kauno Dailininkų Salione parduota apie 70 kūrinių, turinčių didesnę dalį nupiešo previzija.

— Šiomis dienomis šeši Kauno Dailininkai

Nr. 26 (1188) Vilnius, 1943 m. birželio 26 d.

KARAS

PRENUMERA: metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1,50 RM.
Išskyrus maišiusiai metų ketviriai, priskaitant kalendorinės tvarkos, pav., I — III mėn. IV — VI ir t. t.

MŪSŲ GYVENIMAS

Pradedama rimtai susirūpinti mūsų karių reikalais

Atitinkamose įstaigose Kaune teko patirti, kad jau pagaliau bent po dviejų karo metų pradedama rimtai susirūpinti įvairiais kultūriniais ir materialiniais Rytuose kovojančių mūsų karių ir jų šeimų reikalais. Juo labiau, kad įvairių formacijų mūsų vyrai skaičiuo Rytuose vis didėja. Čia ir savisaugos dalinial, ir statybos batalionai, ir įvairūs vokiečių kariuomenės talkininkai. Tuo tarpu ypač tvirtų, plantingų moralinių lietuviškosios visuomenės ryšių su mūsų kariais Rytuose jau seniai pasigendama.

Visais socialiniais, karių šeimų globos ir jų aprūpinimo reikalais rūpinsis tam tikras komitetas, kuris organizuojamas prie Darbo ir Socialinės Apsaugos Vadybos. Karių invalidų globa, jų namai bei amatų įmonių organizavimas, o taip pat lautos namų kariams atidarymas — būtų patys svarbieji komiteto tikslai.

Visais karių kultūriniais reikalais ir moralinais ryšiais su Tėvyne rūpinsis Vidaus Reikalų Vadybos Visuomenės Reikalų Departamentas Įvairių daiktų mūsų kariams rinkimas, Fronto teatro ir kitų meno kolektyvų ir Rytus siuntimas, o taip pat aprūpinimas mūsų dalinių bibliotekomis, spauda, radijo aparatais, lietuviškomis plokštelėmis, būtiniausiais sporto įrankiais ir pan. — būtų pagrindinė Vis. Reik Dep-to veikla mūsų karių dvasinio ir kultūrinio rūpinimosi srityje.

Energingas ėmimasis šio darbo iš Vis. Reik. Departamento puses, o ypač pono naujojo Dep. direktoriaus Kriščiūno asmenyje, duoda rimtų viltių, kad bent karių šį nedovanotina visuomeninio darbo spraįą būtų kuo greičiau užtaisyta. Kiekvienam tautiečiui turi būti viešikai aišku, kur jis savo bet kuria auka turi nukreipti, kad jį kuo greičiau pasiektų mūsų vyrus Rytuose. Kiekvienas gi karys turi jausti, kad Tėvynėje juo ir jo artimiasiais yra nuolatos rūpinamasi ir daroma viską, kas šio karo sąlygomis galima padaryti. Turime pripažinti, kad ikišiol tai nebuvo padaryta. Supranatama, kad viso čia trumpai sumėto organizujamo darbo skiviaizdoje tūkstančiai mūsų vyrų Rytuose laukia juntamų vaisių, laukia, kad ir toliau visa neliktų vien popierinėje, projektuose ir posėdžių kalbose. Kiekvieno lietuviškosios savivaldos pareigūno šventa pareiga savo galios ribose padaryti visa mūsų kovojančių vyrų gyvenimo ir darbo palengvinimui.

KNYGŲ RINKIMAS LIETUVIŲ KARIAMS

Visuomenės Reik. Departamentas pastariųjų metų parengė knygų rinkimą ir visuomenę, knygų aukojimo reikalu lietuvių Wehrmachto talkininkų batalionams Rytuose. Pradžioje primenama, kad lietuviškoji visuomenė jau yra parodėjusi gerą savo valią, prieš kurį laiką suaukodama 40.127 įvairias knygas Savisaugos dalinių kariams, Rytinių Lietuvos srities mokykloms ir Vokietijoje dirbantiems lietuviams.

Dabar naujai reikalai vėl verčia kreiptis į jautrųjį Lietuvos visuomenę, aukoti bent dalį turimų knygų mūsų statybos batalionų vyrams, kurie vokiečių kariuomenės eilėse toli nuo Tėvynės elna savo sunkias tarnybos pareigas. Lietuviškosios knygos taip pat dar pasigendama ir Rytinių Lietuvos srities bibliotekoms.

Aukojamos knygas nurodoma siųsti tiesiog Visuomenės Reikalų Departamentui Kaune, Gedimino 29 arba įteikti jas artimiausiai viešajai bibliotekai, perduodant jas pagimnazijų direktorius ar per prapėdžios mokyklų inspektorius.

PAAUKOTOJI BIBLIOTEKA RYTUOSE

Vilniaus naštininkų suaukotoji 100 knygų biblioteka jau prieš savaitę laiko specialiai LSD štabo komandiruotų karių išvežta į Rytus mūsų batalionui. Pegal aukotojų norėjimą ši biblioteka naudojama per 3 mėn. laiko. Laukiama daugiau gražių visuomenės apyvardžių, suaukojant mūsų kariams knygų, ar net įstiisas bibliotekas. Kovojantieji mūsų vyrai to niekad nepamirš.

SUŽEISTŲJŲ KARIŲ LANKYMAS BIRŽELIO 22-JĄ DIENĄ

Birželio dvidešimt antrosios progą buvo lankomi sužeistieji mūsų kariai Vilniaus miesto ligoninėse. Bendrame sužeistųjų karių lankyme dalyvavo vokiečių valdžios ir kariuomenės atstovai, drauge suponu Vilniaus miesto burmistrą.

Lietuvių karių ir šeimų vardu sužeistuosius mūsų karius lankė Vilniaus liet. kar. dalinių įgulos viršininkas, kapelionas, Studijų Biuro direktorius ir „Kario" vyr redaktorius. Sužeistieji buvo pasveikinti ir išsilaisvinimo dienos proga ir jiems įteiktos kuklios dovanėlės, kurias suaukojo liet. karių šeimos.

Kai kuriose ligoninėse mūsų sužeistuosius karius aplankė tautiškai apsirengusios lietuvaitės ir vyrai, padainuodami lietuviškų dainelių ir nuoširdžiai nuteikdami kovose nukentėjusius mūsų vyrus.

FRONTO TEATRO PREMJERA

Birželio 30 d. Kaune, Jaunimo Teatre, įvyksta seniai laukto Liet. Karių Fronto Teatro premjera. Premjeros pagrinde sceninis fragmentas „Sienapiūtė". Po premjeros Fronto Teatras pradės įvykdyti vaidinti mūsų kariams Rytuose iš Tėvynės.

Pasveikinimas ir apdovanojimas sužeistųjų. Foto M. Truso.

IŠ N. LIETUVIŲ STATYBOS BATALIONO GYVENIMO RYTUOSE

MŪSŲ VYRAI UOLIAI DIRBA.

Mūsų bataliono vyrai dirba stropiai. Nežiūrint sunkių sąlygų, per dieną nutiesiama gana didelis gabalas kelio. Nesenai atvykęs vokiečių generolas darbu buvo patenkintas ir per bataliono vadą pareiškė pagyrimą mūsų vyrams už gerai nutiestą kelią.

Geriausią atliekančius darbą vyrus kuopų vadai savo iniciatyva apdovanoja kasdieniu gyvenimo būtiniausiais [illegible] Įteikda per vakarinį patikrinimą, arba patikrinimo metu pareiškia viešą pagyrimą.

Tos priemonės skatina ir kitus stengtis savo darbą atlikti kuo stropiausiai.

MŪŠIŠKIAI TALKININKAUJA KOLCHOZUI

Batalono vadui leidus, vietiniai gyventojai gali pasinaudoti laisvais nuo darbų arkliais laukams įdirbti. Taip pat yra paskirtas tam tikras žmonių skaičius talkininkauti kolchozui, nes čia yra likusios bevelk vienos moterys, todėl jautėjamas didelis darbo jėgų trūkumas. Kolchozininkai tuo yra labai patenkinti, nes gerai įdirbta žemė žada duoti gražų derlių.

Iki mūsų atsiųsimo kolchozininkai įdirbdavo žemę labai primityviškai. Dabar mūšiškiai jiems ne tik padeda, bet ir pamoko.

SEKMADIENIAIS RUOŠIAMOS KULTŪRINĖS POPIETĖS

Po savaitės darbo kas sekmadienį kuri nors kuopa surengia meninę popietę.

S. m. birželio 6 d. mūsų bataliono 3 kuopa surengė [illegible] popietę, kuria atlikto patos kariai.

Kuopos choras labai gražiai padainavo keletą kariniių ir liaudies dainų. Yra didelė pasiskelma turėjo „Kur bėgsi laukai" ir „Gaudžia trimitai".

Didelio pasisekimo susilaukė Mariono Įžanga iš „Junonosios Lietuvos", palydėma kuopos kvarteto.

Po dainų sekė kuopos instrumentalistų pasirodymas, kurie, nežiūrint sunkių karo sąlygų, tikrai gražiai šąpilde eilę nuotaikingų [illegible].

Į svečius buvo apsilankiusi ir vokiečių stabo [illegible]. Vokiečių kariai, atsilygindami už kvietimą, taip pat sudainavo porą vokiečių liaudies dainų.

Visi išsiskirstė patenkinti. Kitos kuopos žada taip [illegible] nenusileisti.

Mūsų batalione yra tikrai rimtų ir gabių meninių jėgų. Deja, trūksitant elementariausių priemonių, jos negali tinkamai pasirodyti visoj savo galiotėje. Batalionas labai pageidauja, kad būtų atsiųsta gaidų, styginių muzikos instrumentų, knygų.

Psk. V. Gulmanas

PAAUKOJO KNYGŲ IR ŽURNALŲ KOMPLEKTŲ

Birželio 21 d. „Karį" redakcija gavo iš Juozo Lemažėno (gyv. Siauliuose) septynis siuntinius knygų bei žurnalų komplektų (neįrištų). Iš jų: du siuntiniai skiriami Rytų Lietuvos lietuviams, keturi — Lietuvos kariams ir vienas — Latvijos kariams.

J. Lemažėnas Lietuvos kariams iš viso paaukojo 30 įvairių knygų ir 12 žurnalų komplektų, o Latvijos kariams — 29 lietuviškos knygos.

Iš užrašų ant knygų: „Stodamas į jūsų gretas, Tau, mielas Lietuvos Kary, skiriu šią knygą", matyti, kad aukotojas stoja į karinę tarnybą.

Latviškos knygos įteiktos vienam latvių dalinliui Lietuvoje.

PADĖKA

Juozui Lemažėnui už paaukotas kariams knygas bei žurnalų komplektus karių vardu reiškiu nuoširdžią padėką

LSD Ryšių Karininkas

Prašo atsiliepti

J. psk. Igną Simką, esantį Rytuose, prašo atsiliepti sūnus Antanas, arba žinančiųjų apie jį pranešti. Režyti: Antanui Simkui. Joniškis, Upelio gt. Nr. 10. Siaulių aps.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIŲ SPRENDĖJAMS

Galvosūkis yra kultūrine pramoga. Sprendėjas, mankštindamas savo smegenis, turi stengtis kultūrinai pramogauti. Todėl neužtenka atsakyti tik vienas užrašytu. Ne vienas galvoja, redakcija supras! Galvosūkio sprendimą redakcija supranta, bet iš nedvarasus, neaiškaus sprendimo negalima matyti, ar sprendėjas jį gerai supranta. Prašome rašyti šviariai, aiškai ir duoti pilną galvosūkio sprendimą.

Savo adresą užrašykite ne tik ant voko, bet ir sprendimų lape. Naujus galvosūkius siųskite ant atskiro lapo. Už savo sukurtus galvosūkius, kurtuos spausdiname, mokame honoraną (taškai nejskaitomi).

Sarados Nr. 5 sprendimus siųsti iki liepos 10 d. Galvosūkio Nr. 8 iki liepos 20 d.

GALVOSŪKIS Nr. 9.
(Vert 1 tšk.).

NAUJI UŽDAVINIAI ALGEBRA

(a-b) + (c-d) + (e-f) + (g-h) + (l-j) + (l-k) + (m-n) + (o-p) = = ×

a — kūno dalis; b— rinkinių dėže balsams sumesti; c — ant jų senovės lietuviai. karo pavojui žiūkus, ugnis uždegdavo; d — visur ir kasdien vartojama; e — nuodėmė; f — naminis gyvulėlis; g — paukštis; h — skliautas; i — būdvardis; j — medžiagos rūšis; l — naminis gyvulys; k — įvardis; m — burtai; n— siūlas; o — pasaulio kriaugerys; p — vienos valstybės sostinė. × — milijonų labai dažnai vartojamas žodis.

Sprendimus siųsti iki liepos 26 d.

Vyt. Mikalauskas

Mes Gyrsomės...

— Kas yra prigavimas? — klausia filosofijos profesorius egzaminuojamą studentą.

Trumpai pagalvojęs studentas sako: „Prigavimas bus tada, jei tamsta mane per šį egzaminą sukirsi".

— Kaip tai? — klausia nustebęs profesorius.

— Baudžiamieji įstatymai nurodo, kad tas yra kaltinamas prigavimu, kuris išnaudoja kito nežinojimą, turėdamas tikslą jam pakenkti.

***

Jis: Aš norėčiau būti paukščiu!

Ji: Kad galėtum į mano rankas atskristi?...

Jis: Ne Kad dantų neskaudėtų.

***

Ponia Ona sako sa[illegible] vyrui:

— Edvardai, dėl Dievo meilės, eik pažiūrėt, strodo, kad virtuvėje yra vagis.

Jis: Eik tu pažiūrėt, brangioji, aš įsitikinęs, kad vagis nebus toks ballys, kad [illegible] silpna moterį.

— Aš sakau visiems į akis tiesą!
— Aš tuo netikiu.
— Kodėl?
— Dėl to, kad tu dar neapdaužytas vaikščioji.

D.Tum-43

Kuopos virėjo rytmetinė mankšta

D.Tum-43

— Tėveli, šitas ponas kažkada tarnavo povandenim laive.
— Iš kur tu žinai?
— Jis neskuta barzdos.

***

Susijaudinęs tėvas susikeikia:
— Kad tave velnias paraustų!
Motina parodo į dešimties metų sūnų ir sako:
— Suprask, kad prie vaiko negalima tokių išsireiškimų vartoti.
Vaikas sako:
— Mamyte, juk tai jis iš manęs ir išmoko.

***

Ji:
— Nesuprantu, kur buvo mano galva, kai aš sutikau būti tavo žmona?
Jis:
— Ant mano peties, brangioji, ant mano peties.

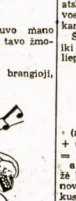

D.Tum-43